Created with a trial version of Syncfusion Essential PDF

No: 3
Nisan-Haziran 2021

İKLİME DAİR

TSKB
Ekonomik Araştırmalar
YEŞİL KUĞU PLATFORMU
TSKB İNİSİYATİFİYLE

Enflasyonla Mücadelede Gıda Güvenliği

Gıda güvenliği, makro sorunların çözümünde en önemli araçlardan biri olacak

Gıda Atığına Karşı "App" Devrimi

Avrupa Komisyonunda Ar-Ge İçin Ayrılan Bütçenin %30'u Organik Tarım İnovasyonuna

Gıda Güvenliğinde Hangi Parametreleri İzliyoruz?

Detaylar Sayfa 6'da!

Arkandan Ağlar

Burcu Ünüvar
TSKB Ekonomik Araştırmalar Müdürü
unuvarb@tskb.com.tr

TSKB Ekonomik Araştırmalar'ın yeni yayını İklim'e Dair, üçüncü sayısına ulaştı bile. İlk sayımızda, iklimle ilgili olasılığı düşük-yıkıcılığı yüksek riskleri tanımlamak için kullanılan "Yeşil Kuğu"lardan bahsetmiştik. İkinci sayımızda bizim açımızdan elmas kadar değerli olan "Su"yu anlattık size. Bu sayımızda ise, önünü ardını pek düşünmeden soframıza getirdiğimiz "Gıda"mızı masaya yatıracağız.

İşimiz zor, çünkü konu çok boyutlu. Ancak iktisadi kalkınma boyutundan yaklaştığımızda 3 temel başlığın ön plana çıktığını söylemek mümkün[1]:

1. ***Gıda güvenliği:** Dünya Bankası verilerine göre küresel gıda üretiminin 1/3'üne eşit bir gıda kaybı yaşanıyor. Dünya üzerinde 600 milyon kişi gıda kaynaklı hastalıklarla uğraşırken, bu grubun çoğunu çocuklar ve düşük gelirliler oluşturuyor.*
2. ***İklim uyumlu tarım[2]:** Tarımsal kalkınma, mutlak fakirlikle mücadelede çok önemli bir alan. Tarımdaki büyümenin, en alt gelir gruplarını desteklemede diğer sektörlerdeki büyümeye göre 2-4 kat daha başarılı olduğu biliniyor[3]. Ama tarım aynı zamanda dünya üzerindeki su kullanımının %70'inden, ormancılık ve toprak kullanımı ile birlikte düşünüldüğünde toplam emisyonların %30'undan sorumlu. Bu yüzden iklim uyumlu tarım mutlaka hem iktisadi hem kalkınma ajandasının içerisinde yer almalı. Gün bugündür, yarın geç değil çok geçtir!*
3. ***Tarımsal değer zincirlerinin kurulması ve gıda sistemleri içerisindeki istihdam[4,5]:** Küçük işletmelerin, kadınların, gençlerin katılımının gözetildiği, beceri gelişimine ve verim artırımına dayalı bir tarımsal istihdam planlanması ajandanın belki de en önemli kısmını oluşturuyor.*

Buradan alıp konuyu enflasyona da getirebiliriz. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yükselen gıda fiyatları özellikle düşük gelirli grubu vururken, ikincil etkileri de para politikası yönetimini zorlaştırıyor. Konuyu hasat zamanı eğitimi kesilen çocuklara, dış bağımlılık nedeniyle pandemi zamanı fiyatı artan ithal ürünlere, bölünen, verimsizleşen toprak örtümüze, organik besin arayışlarımıza da bağlayabiliriz elbet. Velhasıl konu gıda ise, aslında konu insandır, ekonomidir, kalkınmadır.

Dedim ya gıda meselesini masaya yatırıyoruz diye. Tüm bu söylediklerim kalsın masada. Bir de çocukluktan gelen ve tabakta yemek bırakmayalım diye bize öğretilen o söz var ya, işte o kalsın aklımızda: arkandan ağlar.

Bilelim ki, gıdamıza, suyumuza, toprağımıza sahip çıkmadığımızda arkamızdan ağlayacaklar var. Şu anda dünyada aç olan 690 milyon kişiden biri olabilir bu ağlayan, ağlattığımız. Ya da, biz kaynakları tüketip gittikten sonra aç kalan çocuklarımız, torunlarımız olabilir arkamızdan ağlayanlar…

…İstemeyiz bunu değil mi? Bence de…O halde haydi! Sorumluluk alalım ki, kimse ağlamasın arkamızdan! Kimseyi ağlatmayalım!

Burcu ÜNÜVAR

[1] https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture
[2] https://www.worldbank.org/en/topic/climate-smart-agriculture
[3] https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture/overview#1
[4] https://www.worldbank.org/en/topic/agribusiness
[5] https://www.worldbank.org/en/topic/food-system-jobs

Yaklaşan Etkinlikler

15. Uluslararası İklim Değişikliği, Küresel Isınma ve Sera Gazları Konferansı 27-28 Mayıs 2021 tarihlerinde gerçekleşecek.

Birleşmiş Milletler Gıda Sistemleri Ön Zirvesi 19-21 Temmuz 2021 tarihlerinde Roma'da yer alacak.

Enflasyonla Mücadelede Gıda Güvenliği

Şakir Turan
TSKB Ekonomik Araştırmalar

turans@tskb.com.tr

Gıda güvenliği, kalkınma iktisadının bir çalışma alanı olmakla birlikte son yıllarda doğrudan veya dolaylı etkileriyle makroekonomik gündem içerisinde kendine daha fazla yer bulmaya başladı. Gıda fiyatlarındaki oynaklığın enflasyonla mücadeleye etkisi dolayısıyla gıda güvenliğini Türkiye'de de önemli bir konu haline getirdiğini söylemek mümkün.

Son 10 yıldaki gıda fiyatları ve genel enflasyon gelişmeleri gıda güvenliğinin önemini ortaya koyuyor. 2010-16 dönemi ortalamasında gıda fiyatlarında yıllık enflasyon %9,2 olurken, her yıl genel enflasyona katkısı 2,3 yüzde puandı. 2017-2020 dönemi ortalamasında gıda enflasyonu %16,2 olurken, enflasyona katkısı 3,7 yüzde puana çıktı. Bu dönemde maliyet unsurlarına ek olarak kısa vadede olumsuz hava koşullarına bağlı arz kısıtlarına ve bazı ürünlerdeki beklenmedik dış talebe bağlı olarak gıda fiyatları enflasyonu hızlandı. Fiyatlardaki yükselişle birlikte gıdanın enflasyon sepeti içerisindeki ağırlığı da arttı.

Bununla birlikte, gıda enflasyonundaki artışa ek olarak oynaklığının da artmış olması ülkede enflasyonla mücadeleyi zorlaştıran bir unsur oldu. Geçtiğimiz dört yılda, döviz kurlarındaki yükselişler hem maliyetlerde hem de gıda ürünlerine yönelik dış talepte beklenmedik artışlara yol açarken, Türkiye'de gıda enflasyonunda dönemsel oynaklık iki katına yükseldi. Ampirik sonuçlar gıda enflasyonunun beşte birini döviz kuru değişimiyle, gıda enflasyonu oynaklığının yarısına yakınını döviz kuru oynaklığı ile açıklayabildiğimizi ortaya koyuyor. Bu sonuçları göz önünde bulundurduğumuzda enflasyonla mücadelede kısa vadede "Erken Uyarı Sistemi" ile birlikte döviz piyasalarında oynaklığı azaltacak makroekonomik politikaların önemli olduğunu söyleyebiliriz.

Ancak uzun vadede tarımsal üretimdeki dalgalanmayı azaltacak ve tarladan çatala olan gıda değer zincirini kısaltarak her bir halkada oluşan fiyat artışlarını sınırlayacak adımlarla güçlendirilmez ise bu araçların ürettiği sonuçlar geçici çözümler olarak kalabilir. İşte bu yaklaşımla ele alındığında, mikro bir konu gibi görünen gıda güvenliğinin, makro sorunların çözümünde en önemli araçlardan biri olduğu görülecektir.

TSKB, Su Kaynaklarının Önemini Gündeme Taşıdı!

22 Mart Dünya Su Günü nedeniyle gerçekleştirilen etkinlikler çerçevesinde 24 Mart 2021 tarihinde TSKB Genel Müdürü Ece Börü, Uludağ Ekonomi Zirvesi'nde "Suyu Geleceği" isimli panele katıldı. Bununla birlikte Ece Börü, 30 Mart tarihinde Küresel Umut Festivali'nde "Su Pozitif Şirketler İnşa Etmek" oturumuna konuşmacı olarak yer aldı.

1 Şubat tarihinde TSKB Başekonomisti Burcu Ünüvar, A Para TV'de "Ekonomi Notları" programında su kaynaklarının öneminden bahsetti. 22 Mart tarihinde Feridun Tur Denizli Sanayi Odası'nın düzenlediği "Sürdürülebilir Bir Dünya İçin Su Yönetimi" isimli etkinliğe katılırken Can Hakyemez 23 Mart tarihinde Bilgi Üniversitesi İşletme Kulübü'nün düzenlediği "Su Geleceğimizdir, Geleceğimizi Harcamayalım" etkinliği ve 26 Mart tarihinde TED Üniversitesi'nin düzenlediği "Suyu Koru, Dünya'yı Koru" etkinliğine konuk oldu.

Avustralya'da Su Sıkıntısı Nedeniyle Et ve Gıda Fiyatları Artabilir

Son yıllarda yaşanan kuraklık ve etkin olmayan su yönetimi nedeniyle, gıda ve et fiyatlarının artacağını belirten Avustralyalı çiftçiler hükümeti uyardı. %30'a kadar fiyat artış riski ile karşı karşıya kalınabileceğini belirten çiftçiler, kullanılan suyu sulama birliklerine geri döndüren çözümlere ihtiyaç duyduklarını ifade ettiler.

Türkiye'de yağış miktarı Mart ayında mevsim normallerinin

19,4 mm

üzerinde gerçekleşti.

Gıda Sistemleri, Küresel Emisyonların %30'undan Sorumlu

Nature Food'da yayınlanan araştırmaya (Crippa ve diğerleri, 2021) göre, 2015 yılında gıda sistemleri kaynaklı CO2 emisyonları 18 milyar ton seviyesinde hesaplandı. Dolayısıyla, gıda sistemleri kaynaklı emisyonlar toplam emisyonların %34'ünü oluşturmakta. Araştırmanın detaylarına göre, gıda üretimi kaynaklı emisyonların %35'ini metan gazı oluştururken, gıda üretim aşamalarında en yüksek emisyonu %39 oranla tarımsal girdilerin tarlalara ulaştırılması yaratmakta. Emisyonların %38'i arazi kullanımı pratiklerinden ve %29'u gıda ürünlerinin dağıtımından kaynaklanmakta. Bununla birlikte, gıda ambalajları, gıda üretimi kaynaklı emisyonların %5,4'ünü oluşturuyor.

Tayvan'daki Su Krizi Küresel Otomotiv Piyasası Tedarik Zincirini Aksatır Mı?

2020 yılının son çeyreğinde küresel otomotiv talebindeki güçlü artışa karşın otomotivde kullanılan yarı iletkenlerin tedarikçileri, bu talep artışını karşılamakta zorluk çekmişti. Dünyanın pek çok bölgesinde otomotiv firmaları yarı iletken tedarik edemediği için üretimine ara vermişti. Tedarik sıkıntısının ne kadar süreceğine ilişkin tahminler farklılaşıyor. Ancak bu tahminleri etkileyebilecek önemli bir kısıt Tayvan'da yaşanan su sıkıntısı.

Otomotiv sektörünün kullandığı yarı iletkenlerin yarısı Tayvan'daki bir şirket tarafından temin ediliyor. Ancak Tayvan içinde bulunduğu su sıkıntısı nedeniyle sanayi firmalarının kullanımına sunduğu su miktarını azaltıyor. Yarı iletken firmaları henüz bu kısıtlamaya tabi olmasa da, bu firmalardan yapılan açıklamalar, üretim sürecinde ihtiyaç duydukları suyu temin etmek için tankerlerle fabrikaya su taşıdıklarına işaret ediyor. Önümüzdeki dönemde mevsim normallerinde yağış gelmemesi halinde taşıma suyla üretimde aksamalar yaşanabileceği de ifade ediliyor.

Pandemi sonrası dünyada ön planda olan trendlerden biri tedarik zincirinin dayanıklılığının artırılması idi. Tayvan ve yarı iletken krizi, dayanıklı tedarik zincirlerinden bahsedebilmek için iklim risklerinin de dikkate alınması gerektiğini ortaya çıkartıyor.

Teksas'ta Yaşanan Kış Felaketi

Teksas eyaleti genelinde yaşanan dondurucu soğuklar yüzünden milyonlarca insan elektriksiz, ısıtmasız ve susuz kaldı. Öncelikle eyalet genelinde su boruları donmaya başladı, soğuk havaya uygun şekilde tasarlanmayan evlerin sıcaklıkları düştü. Evleri ısıtabilmek ve donan su borularını çözebilmek için yüklenilen elektrikli ısıtıcılar dolayısıyla eyalet şebekesinde beklenmedik bir elektrik talebi oluştu.

Talep bu şekilde hızla artarken, yeterli doğal gaz ve elektrik arzı gerçekleştirilemedi. Zincirleme etkiler sonucunda, 14 Şubat'ta başlayan dondurucu soğuklar nedeniyle Teksas eyaletinde 16 Şubat itibarıyla yaklaşık 4 milyon insan elektriksiz kaldı. Elektrik arz güvenliğinden sorumlu Teksas Elektrik Güvenilirliği Konseyi (ERCOT), kademeli elektrik kesintileri yapmaya ve elektrik talebinin karşılanabilir bir seviyeye gelmesine çalıştı. Elektrik üretiminde yenilenebilir enerji kaynakları dahil tüm kaynaklar etkilendi.

Doğal gaz üretimi, su pompalarının ve borularının donması ile yaklaşık %45 oranında azaldı. Doğal gaz üretiminin azalması nedeniyle doğal gaz santralleri ve su pompalarının donması nedeniyle nükleer güç santralleri beklenen miktarda elektrik üretimi gerçekleştiremedi. Teksas'ta yaşanan bu ekstrem olaylar, yenilenebilir enerji kaynaklarının ve bunların depolama teknolojileri ile desteklenmesinin elektrik arz güvenliği için ne kadar önemli olduğunu teyit etti.

İklim Finansmanı

Enflasyon kaygısı yeşil tahvilleri de etkiledi

ABD başta olmak üzere dünya genelinde enflasyonda hızlanma kaygılarıyla 2021 yılı ilk çeyrek hem geleneksel hem de yeşil tahvillerin satış baskısı altında kaldığı bir dönem oldu. S&P'nin küresel tahvil endeksi 2020 sonuna göre ilk çeyrekte %4,4 gerilerken, yeşil tahvil endeksinde gerileme %4,3 oldu. Nisan ayının ilk günlerinde ise her iki endekste de ılımlı bir toparlanma görüldü. Benzer tabloyu tahvillerin getirileri üzerinden okumak da mümkün. Örneğin, Almanya Hazinesi'nin 10 yıl vadeli geleneksel tahvilinin getirisi 2020 sonundaki -%0,58'den Mart sonunda -%0,29'a yükselirken, benzer vadedeki yeşil tahvilinin getirisi -%0,61'den -%0,38'e yükseldi. Böylece getiriler arasındaki fark yeşil tahviller lehine genişledi.

Fransa'dan 7 milyar euroluk yeşil tahvil ihracı

Fransa Mart ayı ortasında ihraç ettiği 7 milyar euro tutarındaki yeşil tahvil ihracı ile bu alanda sürdürdüğü liderliğini pekiştirdi. 2044 vadeli tahviller için yatırımcılardan toplam 34,5 milyar euro talep toplandı. Söz konusu talep, Fransa'nın 2017 yılında aynı tutarda gerçekleştirdiği ihraca gelen talepten yaklaşık %50 daha fazla. İtalya'nın ay başında gerçekleştirdiği 8,5 milyar euro tutarındaki yeşil tahvil ihracı, 80 milyar euro talep toplayarak bu alanda rekor kırmıştı. Her iki ihraca da gösterilen ilgi, iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik varlıklara olan iştahtaki artışa işaret ediyor.

Climate Bonds Initiative'nin verilerine göre, 2020 Mart ayında COVID-19 salgını dolayısıyla yalnızca 5,3 milyar dolarda kalan yeşil tahvil ihraçları bu yıl 37,7 milyar dolar oldu. Piyasa, yılın ilk çeyreğinde ise geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre %98 büyüyerek 84,3 milyar dolar büyüklüğe ulaştı.

S&P Tahvil Getiri Endeksleri ((31 Aralık 2020=100)

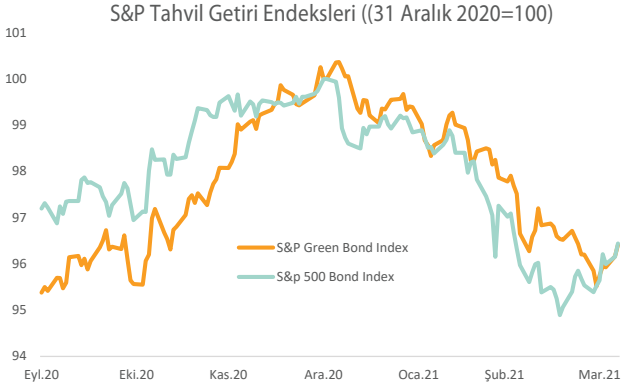

Kaynak: S&P Global, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Almanya 10 Yıllık Geleneksel ve Yeşil Tahvillerinin Getirileri ve Farkı (%)

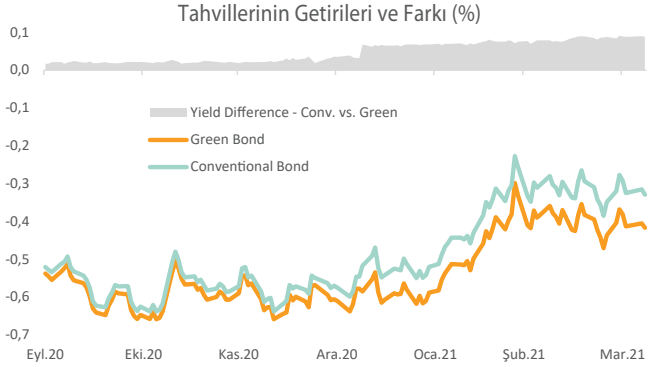

Kaynak: Reuters, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Çıkarılan Yeşil Tahviller
(Mart sonu itibarıyla, milyar dolar)

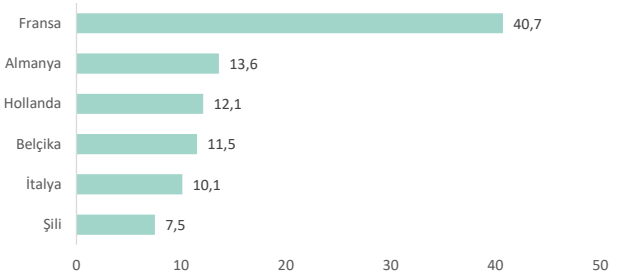

Kaynak: BloombergNEF, TSKB Ekonomik Araştırmalar

İklim 101

Gıda Güvenliği : İnsanların aktif ve sağlıklı bir hayat sürdürmek için ihtiyaç duydukları besin değerlerine sahip besleyici, güvenli ve yeterli miktarda gıdanın her zaman fiziksel ve ekonomik koşullarda erişebilir durumda olması.

Akut gıda güvensizliği : Bir kişinin yeterli miktarda gıdaya çeşitli sebeplerle erişemediği hayati tehlike durumu

Gıda tedarik zinciri : Tarımsal üretim, hasat, paketleme, saklama, işleme, dağıtım ve taşıma fonksiyonlarından oluşan gıda üretimi ve tüketimini içeren faaliyetlerin tamamı

Gıda Güvenliğinde Hangi Parametreleri İzliyoruz?

TSKB Ekonomik Araştırmalar olarak yıl boyunca gıda güvenliğinin mevcut durumunu alım gücünden iklim hareketlerinin durumuna kadar farklı eksenlerde inceledik.

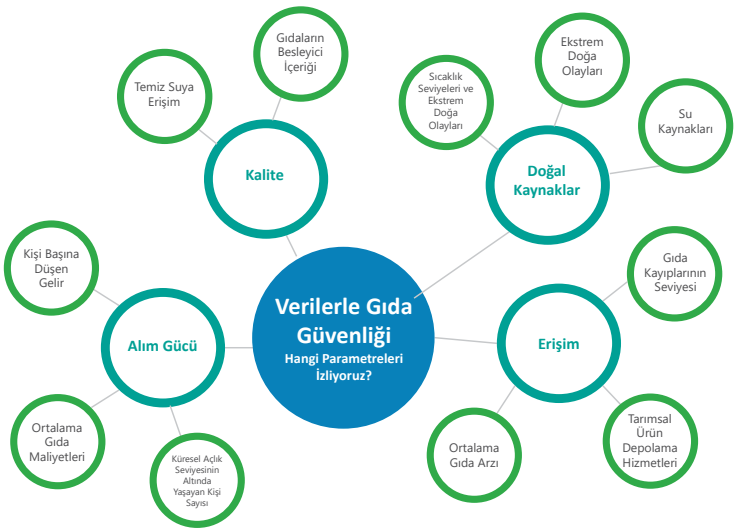

İklim Riskleri Ekonomik Senaryoların da Merkezinde!

Avrupa Merkez Bankası (AMB) ilk iklim stres testinin ön bulguları, AMB'nin Başkan Yardımcısı Luis de Guindos'un imzasıyla bir blog olarak yayınlandı. Fiziksel ve geçiş risklerini inceleyen çalışmada 4 milyon firmanın verisi kullanılarak iklim değişikliğinin yaratabileceği sistemik risk 30 yıllık bir ufukta incelendi.

Stres testinde 3 temel senaryo kullanıldığı görülüyor: İklim değişikliği önlemlerinin erken ve etkin olarak uygulandığı "Düzenli dönüşüm", önlemlerin geç alındığı "Düzensiz dönüşüm" ve yeni önlemlerin alınmadığı "Sıcak Dünya". Çalışmada fiziksel risklerin türlerine göre dağılımını gösteren bir harita ile geçiş ve fiziksel risklere ilişkin ülke-sektör kırılımında bir ısı haritası da paylaşıldı. Önlemlerin erken ve etkin alınmaması durumunda temerrüt olasılıklarının, erken önlem alınan duruma göre daha yüksek gerçekleşeceği tespit ediliyor. Çalışma sonuçlarının tamamının 2021 yılının ortasında açıklanması planlanırken, AMB'nin iklim stres testi konusunda çalışmalarının devam edeceği de belirtiliyor.

Tarım-Gıda Sistemlerinin İnovasyon Süreçleriyle Desteklenmesi, Gıda Güvenliği Açısından Fırsatlar Sunuyor

Covid-19 sürecinde bu fırsatların kullanılması yönünde bir yönelim olduğu görülüyor. Bu eksende tarım ve gıda üreticileri ile şehir merkezlerini birleştiren kanalların geliştirilmesi yönünde adımlar atıldığı, e-ticaret çözümlerinin uygulamaya geçtiği görülüyor. Tedarik zincirini kısaltan bu uygulamalar hem gıda enflasyonunu düşürmek suretiyle erişim imkanını güçlendirerek hem de zincirin tamamındaki çevresel etkileri azaltarak iklim değişikliğine olumlu etkilerde bulunuyor.

Gıda tedarik zincirlerinde bir başka önemli nokta da zincirin dayanıklılığı ve güvenliği. Bu amaçla zincirin her bir aşamasının blokzincir teknolojisiyle izlenebilmesi, hem etkinlik hem de kontaminasyon risklerinin takibi açısından önem taşıyor.

Tedarik zincirinin dayanıklılığını artırmaya dönük politikalar gıda temin güçlüklerini, güçlü fiyat artışlarını ve gıda kalitesindeki düşüşleri sınırlamaya katkı sunacaktır. Ekonomik ve yapısal faktörleri doğru anlayarak hazırlanacak bir tedarik zinciri stratejisi, çevre ve iklim krizi kaynaklı şoklara daha dayanıklı bir yapı kurulmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Avrupa'da Organik Üretim Atağı!

Avrupa Komisyonu 25 Mart 2020 tarihinde organik üretimin desteklenmesine yönelik Aksiyon Planı'nı açıkladı. Aksiyon Planı, 2030 yılına kadar tarımsal alanların en az %25'inde organik tarım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini ve organik tüketimin desteklenmesini hedefliyor. Plan aynı zamanda sürdürülebilir organik tarımı yaygınlaştırmaya yönelik olarak organik tohum kullanımını desteklemeyi, sektörün karbon ayak izini azaltmayı, sektörün su, enerji ve plastik kullanımını minimize etmeyi odak noktasına alıyor. Komisyon ayrıca araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) için ayrılan bütçenin en az %30'unu organik tarım alanındaki inovasyonlara ayırmayı hedefliyor.

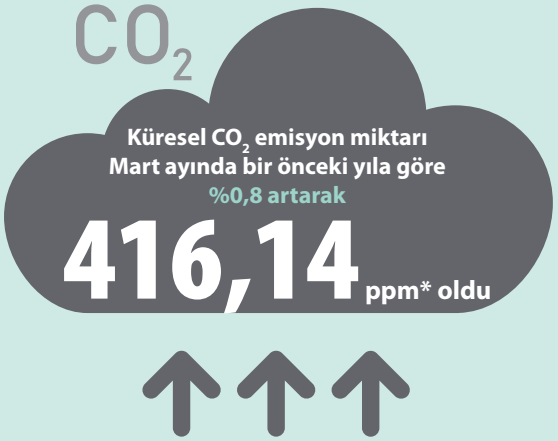

* Milyon başına parça (parts per million)

İklim Bilimcilerinin Uyarılarını Rusya Fırsat Olarak Görüyor

Dünyanın en büyük dördüncü sera gazı yayan ülkesi olan Rusya, iklim değişikliğinden en belirgin şekilde etkilenen ülkelerden biri. Rusya topraklarının yaklaşık yarısını kaplayan donmuş toprak hızla çözülüyor ve yılda 2,3 milyar dolara varan bir maliyetle altyapıya, evlere ve endüstriyel tesislere zarar veriyor.

Sibirya tundrası, şu anda atmosferde bulunan miktarın iki katı olan tahmini 1.700 gigaton karbondioksit depoluyor. Söz konusu zemin erirken bu miktarın çoğu serbest kalabilir. Diğer yandan, Rusya aynı zamanda dünyanın en büyük sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) rezervlerine sahip ülke. Kuzey Kutbu'ndaki buzun erimesi, Rusya için en değerli ihraç kalemi olan doğal gazın daha fazla miktarını diğer ülkelere gönderebileceği anlamına geliyor. Ayrıca bu durum potansiyel olarak petrol üretimini de artırabilir. Rusya, önümüzdeki dönemde karbon ayak izlerini azaltmak adına daha fazla ülkenin kömür yerine LNG'ye yoğunlaşacağını iddia ediyor. Ancak iklim uzmanları her iki faaliyetin de küresel ısınmayı hızlandırabileceğine dikkat çekiyor. Bununla birlikte, Rusya'nın iklim planı, bağımsız bilimsel araştırmalar yapan "Climate Action Tracker" tarafından "kritik derecede yetersiz" olarak değerlendiriliyor.

Gıda Atığına Karşı "App" Devrimi

Gıda paylaşımı uygulamaları son dönemde yüksek rağbet görmekte. Örneğin, 2020 yılında uygulama liste sıralamalarında 5 kat yukarı yükselen "Olio" uygulaması sayesinde 3,4 milyon insan fazla gelen gıda ürünleri ve yemeklerini tanımadıkları kişilerle bedavaya paylaştı.

İngiltere'nin yaygın süpermarket zincirlerinden Tesco'nun "Olio" ile işbirliği sonucu 6 ay içerisinde 250 Tesco şubesinin toplam 36 bin ton gıda ürününü ihtiyacı olan kişilere ulaştırdığı kaydedildi. Kullanım süresinin bitimine az zaman kalmış ancak talep görmeyen gıda ürünlerini bozulmadan önce çok düşük fiyatla gıdaları çok düşük fiyatla başka kişilerin satın alabilmesine izin veren yemek paylaşımı uygulaması "Too Good to Go" ise son 4 yılda toplamda 34 milyon indirme sayısına ulaştı.

Gıda ve Tarım Örgütü'ne (FAO) göre, dünyada 1,4 milyar hektar alanlık tarımsal üretim, hiç tüketilmeden çöpe gitmekte. Bu dünyanın toplam tarım alanlarının %30'una tekabül ederken, gıda atığının karbon emisyonları açısından ABD ve Çin ekonomilerinden sonra en yüksek karbon ayak izine sahip olduğu kaydediliyor. Dolayısıyla, gıda paylaşımı uygulamalarının iklim kriziyle mücadelede gıda güvenliğini sağlayıcı önemi daha da çok tartışılacak.

Ralph Lauren yeni boyama işlemiyle su atıklarını azaltacak

Dünyaca ünlü tekstil üretim firması, uygulamaya başlayacağı yeni yöntemi 2025 yılına kadar ürettiği pamuklu ürünlerin %80'inde uygulamayı planlıyor. Dow Inc. tarafından geliştirilen yöntemin ilk aşamada üretimde kullanılan su miktarını %40 azaltacağı belirtiliyor. Birleşmiş Milletler, tekstil üretimi şu anda küresel karbon emisyonlarının %10'unu üretirken, küresel atık suyunun %20'sini tükettiğinin altını çiziyor. Bu bağlamda moda endüstrisinin çevresel etkileri azaltma yatırımlarının hızlıca yükseldiği izleniyor.

Gıda Kaybı ve İsrafıyla Mücadele Adımları Hız Kazanıyor!

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından açıklanan Ekonomi Reformları dokümanında fiyat istikrarını sağlama amacına yönelik adımlar arasında gıda kaybı ve israfı konusu geniş bir şekilde ele alındı.

Reform dokümanıyla birlikte, tarla ve hâllerde kalan ürünlerin dijital platformlar aracılığıyla alıcı bulmasından, soğuk zincir oluşturulmasına; sözleşmeli tarım uygulamalarının desteklenmesinden, gıda bankacılığı sisteminin kurulmasına kadar pek çok politika adımı ekonomi yönetiminin ajandasına dahil olurken, aynı zamanda üreticilere ve dağıtıcılara yönelik eğitici rehberler yayınlanması ve sosyal medya aracılığıyla tüketicilerin farkındalığının artırılması da amaçlanıyor.

İklim Krizi Gündeminin Odak Noktasında Gıda Güvenliği

Gül Yücel
TSKB Ekonomik Araştırmalar

yucelg@tskb.com.tr

2020 yılında pandemi sebebiyle tedarik zincirinde yaşanan aksamalar gıda üretiminin sürdürülebilirliği konusunu gündeme taşıdı. Gelişmelere paralel olarak The Economist Intelligence Unit Şubat ayında 2020 yılına ilişkin Küresel Gıda Güvenliği Endeksi sonuçlarını yayınladı. Her sene "alım gücü", "erişim" ve "kalite" eksenlerinde gıda güvenliğinin mevcut durumunu ele alan endeksin yöntemine bu sene yeni bir kategorinin eklendiği dikkat çekti: "Doğal Kaynaklar". Bu yöntem değişikliğiyle birlikte değişen iklim hareketlerinin etkileri, bu hareketlerin ülkelerin doğal kaynak varlığı üzerinde yarattığı riskler ve ülkelerin bu risklerle mücadelede attığı adımlar gıda güvenliğinin mevcut durumunu etkileyebilecek faktörler arasında ele alınabilecek. Dolayısıyla, artık gıda güvenliğine tehdit oluşturan riskler arasında iklim krizini de veriler ışığında değerlendirebiliriz.

Endeks sonuçlarının tanıtıldığı raporda sürdürülebilir gıda sistemlerinin inşası için öncelikli olarak yapısal eşitsizliklerin tespit edilmesine dikkat çekilirken, yükselen sıcaklıkların 49 ülkenin tarımsal üretiminde kırılganlığın derinleştiği ifade ediliyor: Örneğin, 2018 yılında Kuzey Avrupa'da kaydedilen son 50 yılın en yüksek sıcaklıkları nedeniyle tahıl ve sebze üretimi neredeyse yarıya inerken, Avustralya'da geçen sene görülen geniş çapta yangınlar, ülkenin tarımsal üretim volatilitesi bakımından 113 ülke arasında en düşük gıda güvenliğine sahip 10 ülke arasında konumlanmasına neden oldu. İklim etkilerine hassas tarım tekniklerinin yaygınlaştırılmasının önemine dikkat çeken rapor, aynı zamanda verimli su kullanım politikalarının benimsenmesi gerektiğinin altını çizdi.

Raporda dikkat çekildiği üzere, gıda güvenliğini sağlamaya yönelik adımlar mevcut eşitsizliklerle mücadelede kazanımlar sağlayabilir. Bu eşitsizliklerin başında da hiç şüphesiz toplumsal cinsiyet eşitliği geliyor. İstatistiklere göre, kadınlar gıda güvensizliğinin etkilerinden erkeklere kıyasla %27 daha fazla etkilenirken, kronik açlık çeken insanların %60'ını kadın ve kız çocukları oluşturmakta. Kadınların gıda sistemlerinin yetersizliklerinden etkilendiği gerçeğine karşılık, kadın çiftçilerin kaynaklara erişimini güvence altına almak gıda güvenliğini sağlamaya yönelik önemli politika adımları arasında değerlendiriliyor: Kadın çiftçilerin erkeklerle aynı kaynaklara eşit miktarda erişimi sağlandığı koşulda 150 milyon kişinin açlıktan kurtulabileceği hesaplanıyor.

Özetle, endeks sonuçları bir kalkınma teması olarak gıda güvenliğini ele alırken iklim krizi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve tarımsal üretimde yeni teknolojilerin devinimi konuları ekseninde bütüncül bir bakış açısının giderek daha fazla önem kazanacağına işaret ediyor.

İklime İlişkin Taahhütler Henüz Somut Adımlara Dönüşmedi

Yatırımcı grubu Climate Action 100+, küresel endüstriyel emisyonların %80'inden fazlasını oluşturan 159 şirketin iklim adımlarını değerlendirmeye tabi tuttu. Şirketlerin sera gazı emisyonu, yönetişim ve iklim değişikliği bağlantılı finansal beyanlar olmak üzere üç ana başlık üzerinden değerlendirildiği analizde, iklim değişimine ilişkin iletişimin henüz eyleme dönüşmediği ortaya konuldu.

Toplam 54 trilyon dolar değerinde varlığı yöneten 575 kurumdan oluşan Climate Action 100+'nın analizine göre, değerlendirmeye alınan şirketlerin 83'ü 2050'ye kadar net sıfır emisyon hedefine sahipken, bunların 44'ünde hedefler şirket ürünlerinin tüketimi ve kullanımından kaynaklanan dolaylı emisyonları içermiyor. Orta vadede (2026-2035) kriterleri tam olarak karşılayacak şekilde emisyon azaltım hedefi belirleyen şirket sayısı yalnızca 21'de kalıyor. Analizde incelenen şirketlerin 64'ünün dekarbonizasyon stratejisine sahip olduğu, yalnızca 6'sının gelecek sermaye yatırımlarını uzun vadeli sera gazı azaltım hedeflerine uyumlulaştırdığı görülüyor.

22 Mart Dünya Su Günü Olarak Kutlandı

1993 yılında Birleşmiş Milletler (BM) tarafından ilan edilen 22 Mart Dünya Su Günü, temiz su sorununa dikkat çekmek, içilebilir su kaynaklarının korunması ve çoğaltılması konusunda somut adımlar atılmasının sağlanmasında teşvik olması amacıyla kutlanıyor. 2020 yılında "İklim Değişikliği" teması altında kutlanan Dünya Su Günü, bu yıl "Suya Değer Vermek" teması altında kutlandı. "Bir Değişim Dalgası" adlı raporda bir çalışma gerçekleştiren Karbon Saydamlık Projesi (CDP), 2020 yılında su güvenliği anketini cevaplayan şirketlerin su risklerini ele almamaları durumunda 301 milyar dolar değerinde bir iş kaybı yaşayabileceklerini tespit ediyor. Aynı çalışmada, bu su risklerinin ele alınmasının toplam maliyetinin 55 milyar dolar olduğu belirtiliyor.

Türkiye'de ortalama sıcaklık Mart ayında mevsim normallerinin

0,1 °C

altında gerçekleşti.

Kısa kısa...

CO_2 Seviyesi Endüstriyel Devrim Öncesine Göre %50 Daha Yüksek

MET Ofis tarafından yapılan çalışmaya göre, 2021 Şubat ve Mart aylarında birkaç günde, atmosferik CO_2 seviyelerinin milyonda 417 parçayı (ppm) aştığını gösteriyor. Sanayi öncesi seviyeler yaklaşık 278 ppm idi.

John Kerry, AB'nin Sınırda Karbon Vergilerini En Son Çare Olarak Düşünmesi Gerektiğini Söyledi

Açıklama, Kerry'nin ABD ve AB arasında iklim krizine yaklaşımda Kasım ayındaki BM İklim Zirvesi öncesi bir birliktelik kurabilmek için yaptığı 4 günlük ziyaretin sonunda geldi. Kerry'nin, AB'nin bu alanda ilerlemek için en azından COP26'nın sonrasına kadar beklemesini önerdiği belirtiliyor.

Fransız TOTAL, CO_2'yi Hayvan Yemine Dönüştüren Girişimleri Destekliyor

İngiliz girişimi olan Deep Branch, karbondioksit emisyonlarını tavuklar, balıklar ve domuzlar için hayvan yemine çeviren bir sistem geliştirdi. Şirket, Fransız petrol devi Total de dahil olmak üzere birçok firmadan 8 milyon euro fon sağladı. Deep Branch, geliştirdikleri sistemin geleneksel tarım yöntemleriyle üretilenden %90 daha az karbon emisyonu ürettiğini ifade ediyor.

Afrikalı Çiftçilere 40 Milyon Euro Destek

Almanya hükümeti Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'ne, Afrikalı çiftçilerin ve balıkçıların COVID-19 salgını ve ekstrem iklim olaylarına karşı mücadelelerine destek olmaya yönelik 40 milyon euro tutarında fon sağladı. Fon, akut açlık kriziyle mücadele eden Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Somali ve Yemen ülkelerinin tarım üreticilerini desteklemeyi hedefliyor.

Kenya'da Gıda Krizi Tehlikesi

Kümülatif olarak ortalamanın aşağısında seyreden yağışlar dolayısıyla hasat miktarında gerileme yaşandığını kaydeden Kenya Gıda Güvenliği Komitesi, ülkenin kurak ve yarı kurak bölgelerinde yaklaşık 1,4 milyon kişinin akut açlık kriziyle karşı kalacağını tahmin ettiklerini belirtti.

2075 Okyanusların Zararlı Gaz Yaymaya Başlayacağı Yıl Olabilir

Okyanuslar, ozon tüketen kloroflorokarbonlar (CFC) dahil olmak üzere birçok gaz için bir havuzdur. Bu gazları atmosferden emer ve derinlere çeker. Okyanuslar tarafından tutulan CFC'lerden biri olan CFC-11, dünyanın koruyucu stratosferik ozon tabakasına zarar veren bir gazdır. MIT'de yapılan bir çalışmaya göre, okyanusların 2075 yılına kadar emdiği CFC-11'den daha fazlasını geri salacağı tahmin ediliyor. Bununla birlikte, 2130 yılına kadar tespit edilebilir miktarda kimyasal yayılacağı belirtiliyor. Ayrıca, iklim değişikliği nedeniyle okyanus sıcaklığının artışı bu gazların kimyasal olarak geri dönüşünü hızlandıracağı ifade ediliyor.

İki Petrol Şirketinin Uzun Vadeli Emisyon Hedeflerinin Sunulmaması Talebi Reddedildi

ABD Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu (SEC), ülkenin iki petrol şirketi ConocoPhillips ve Occidental Petroleum'un uzun vadeli emisyon hedeflerinin yıllık olağan genel kurulda oylamaya sunulmaması talebini reddetti. Komisyonun, petrol ve doğal gaz şirketleri aleyhine ilk kez aldığı bu karar, şirketlerin doğrudan ve dolaylı olarak yol açtığı emisyonda (Kapsam 3) azaltım planlarını detaylı biçimde tartışmaya açması anlamına gelecek .

Yeşil Kuğu Platformu Hakkında

İklimle ilgili düşük olasılıklı ancak yüksek yıkıcılıktaki riskleri ifade eden "Yeşil Kuğu" kavramı iklim krizinin etkilerinin küresel olarak her geçen gün daha da artmasıyla dünya gündeminde ilk sıraları işgal ediyor. Günümüzde iklim krizi, sürdürebilir ve kapsayıcı kalkınmanın önündeki en büyük engel olarak karşımızda duruyor.
70 yıldır Türkiye'nin ekonomik, çevresel ve sosyal kalkınması için çalışan Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, bu küresel tehdide karşı çözümler üretmek amacıyla, "TSKB Yeşil Kuğu Platformu'nu" oluşturdu.
Kamu-özel sektör ve STK temsilcileriyle, uluslararası kuruluşları, akademisyenleri, öğrencileri ve basını çatısı altında toplamayı hedefleyen Platform, "Yeşil İktisadi Toparlanmanın" sağlanabilmesi için tüm paydaşları birlikte düşünmeye ve çözüm üretmeye davet ediyor.

TSKB Danışmanlık Hizmetleri Hakkında

TSKB olarak Türk özel sektör yatırımlarını tematik kredilerimiz ve yenilikçi finansman ürünlerimizle desteklerken, 35 yıldır sunduğumuz sektör spesifik danışmanlık hizmetlerimizle iş dünyasına ve kalkınmanın tüm aktörlerine katma değer yaratmaya devam ediyoruz. Finansal danışman, mühendis ve ekonomistlerden oluşan danışmanlık ekiplerimizde Türkiye'nin lokomotif sektörlerinde faaliyet gösteren firmalara dönüşüm, gelişim ve sürdürülebilirlik yolculuklarında rehberlik ediyoruz. Çevresel, Sosyal ve Yönetişim odaklı kalkınma konularında sayısal analizlerle iklim değişikliği ve sürdürülebilirlik alanlarında özel çalışmalar gerçekleşiyoruz.

Ulaşmak için danismanlikhizmetleri@tskb.com.tr

Ekonomik Araştırmalar
ekonomikarastirmalar@tskb.com.tr

MECLİSİ MEBUSAN CAD. NO 81
FINDIKLI İSTANBUL 34427, TÜRKİYE
Tel: (90) 212 334 50 50 faks: (90) 212 334 52 34

2021 Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. her hakkı mahfuzdur.

Bu doküman Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.'nin yatırım bankacılığı faaliyetleri kapsamında, kişisel kullanıma yönelik olarak ve bilgi için hazırlanmıştır. Bu dokümana dayalı herhangi bir işlem yapılması tarafımızdan öngörülen bir husus değildir. Belirtilen görüşler sadece bizim güncel görüşlerimizdir. Bu raporda yer alan bilgileri makul bir esasa dayalı olarak güncelleştirirken, bu konuda mevzuat, uygunluk veya diğer başka nedenlerle amaca uygunluk tam olarak sağlanamamış olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları veya çalışanları, burada belirtilen senetleri ihraç edenlere ait menkul kıymetlerle ilgili olarak bir pozisyon almış olabilir veya alabilir; menkul kıymetler üzerinde opsiyonları olabilir veya ilgili diğer bir yatırıma girebilir; bu menkul kıymetleri ihraç eden firmalara danışmanlık yapmış, hisselerinin halka arzına aracılık veya yüklenim taahhüdünde bulunmuş olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları bu raporda belirtilen herhangi bir şirket için yatırım bankacılığı da dahil olmak üzere önemli tavsiyeler veya yatırım hizmetleri sağlıyor veya sağlamış olabilir.
Bu raporun ilgili olduğu yatırım fiyatı veya değeri, direkt veya indirekt olarak, yatırımcıların menfaatlerine ters düşebilir. Döviz kurlarındaki herhangi bir değişmenin yatırımın değeri veya fiyatı veya bu yatırımdan sağlanan gelir üzerinde olumsuz bir etkisi olabilir. Geçmişteki performans her zaman gelecekteki performansın kılavuzu olacak demek değildir. Yatırım geliri dalgalanma gösterebilir.

Bu rapor kamuya açık bilgilere dayalıdır. Doğru veya tamam olmayan hiçbir beyan yapılmamıştır. Bu rapor söz konusu menkul kıymetlerin alınması veya satılması için bir teklif, yorum ya da yatırım tavsiyesi değildir veya bu menkul kıymetlerin alınıp satılmasına yönelik bir teklif için de bir istek veya zorlama değildir. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve kendisiyle bağlantılı olan diğerleri bahsedilen şirketlerin menkul kıymetleriyle ilgili pozisyon alabilirler veya bu menkul kıymetlerle ilgili işlem yapabilirler, ayrıca bu şirketler için yatırım bankacılığı hizmetleri de verebilirler.

Herhangi bir yatırım kararı yatırımcının tamamıyla kendi kişisel seçimine dayanmalıdır. Bu rapordaki bilgiler herhangi bir yatırım tavsiyesi olmayıp, raporda yer alan firmalara yatırım yapılmasından ötürü Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. hiç bir sorumluluk kabul etmez.